

Biuletyn MSSF Instrumenty finansowe -nowości i zmiany

W tym wydaniu:

I. Nowy standard MSSF 9: instrumenty finansowe

Omówienie nowych wymagań w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych- zawierające przykłady praktycznego zastosowania, schemat klasyfikacji aktywów finansowych zgodnie z MSSF 9 jak i opis potencjalnych skutków zastosowania znowelizowanego standardu na sprawozdanie finansowe jednostki.

(Str. 2)

II Zmiany do MSR 32: Klasyfikacja praw poboru

Omówienie podejścia RMSR w stosunku do praw, opcji i warrantów wyemitowanych w celu nabycia określonej liczby własnych niepochodnych instrumentów kapitałowych jednostki za określoną kwotę denominowaną w dowolnej walucie.

(Str. 13)

I. Nowy Standard MSSF 9: Instrumenty finansowe

Wprowadzenie

Dnia 12 listopada 2009 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) wydała standard **MSSF 9 „Instrumenty finansowe”**. Standard ten wprowadza nowe wymagania w zakresie klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych i wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2013 roku z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Wstępny projekt tego standardu obejmował zarówno aktywa, jak i zobowiązania finansowe, jednak ze względu na obawy, które wzbudzały propozycje dotyczące zobowiązań finansowych jego zakres ograniczono do aktywów.

W roku 2010 – zgodnie z załączonym harmonogramem na następnej stronie – oczekuje się rozszerzenia tego standardu o nowe wymagania dotyczące klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych, wyksięgowywania instrumentów finansowych, utraty wartości i rachunkowości zabezpieczeń. W efekcie **MSSF 9** w pełni zastąpi **MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”**.

Jednostki wcześniej wprowadzające **MSSF 9** nadal będą stosować **MSR 39** w odniesieniu do instrumentów finansowych w zakresie nieobjętym **MSSF 9** (np. w odniesieniu do klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych, ujmowania i wyksięgowywania aktywów i zobowiązań finansowych, utraty wartości aktywów finansowych, rachunkowości zabezpieczeń itp.).

Zestawienie propozycji

Wszystkie ujmowane aktywa finansowe wchodzące obecnie w zakres **MSR 39** będą wyceniane po koszcie zamortyzowanym lub w wartości godziwej.

Instrument dłużny (np. należności z tytułu udzielonej pożyczki), który (1) jest utrzymywany w ramach modelu biznesowego, której celem jest egzekwowanie umownych przepływów pieniężnych i (2) obejmuje umowne przepływy pieniężne stanowiące wyłącznie spłaty kapitału i odsetek od niespłaconej części kapitału musi być wyceniany po koszcie zamortyzowanym. Pozostałe instrumenty dłużne wycenia się w wartości godziwej przez wynik finansowy (**WGPWF**).

Najważniejsze zagadnienia

- **Nowe wymagania dotyczące klasyfikacji i wyceny aktywów finansowych.**
- **Nowe kryteria wyceny po koszcie zamortyzowanym.**
- **Nowa kategoria wyceny - w wartości godziwej przez inne całkowite dochody.**
- **Ocena utraty wartości ograniczona do aktywów wycenianych po koszcie zamortyzowanym.**
- **Likwidacja kategorii aktywów dostępnych do sprzedaży.**
- **Likwidacja kategorii aktywów utrzymywanych do terminu wymagalności.**
- **Eliminacja wbudowanych instrumentów pochodnych w aktywa finansowe.**
- **Eliminacja wyceny nienotowanych inwestycji kapitałowych po koszcie z uwzględnieniem utraty wartości.**

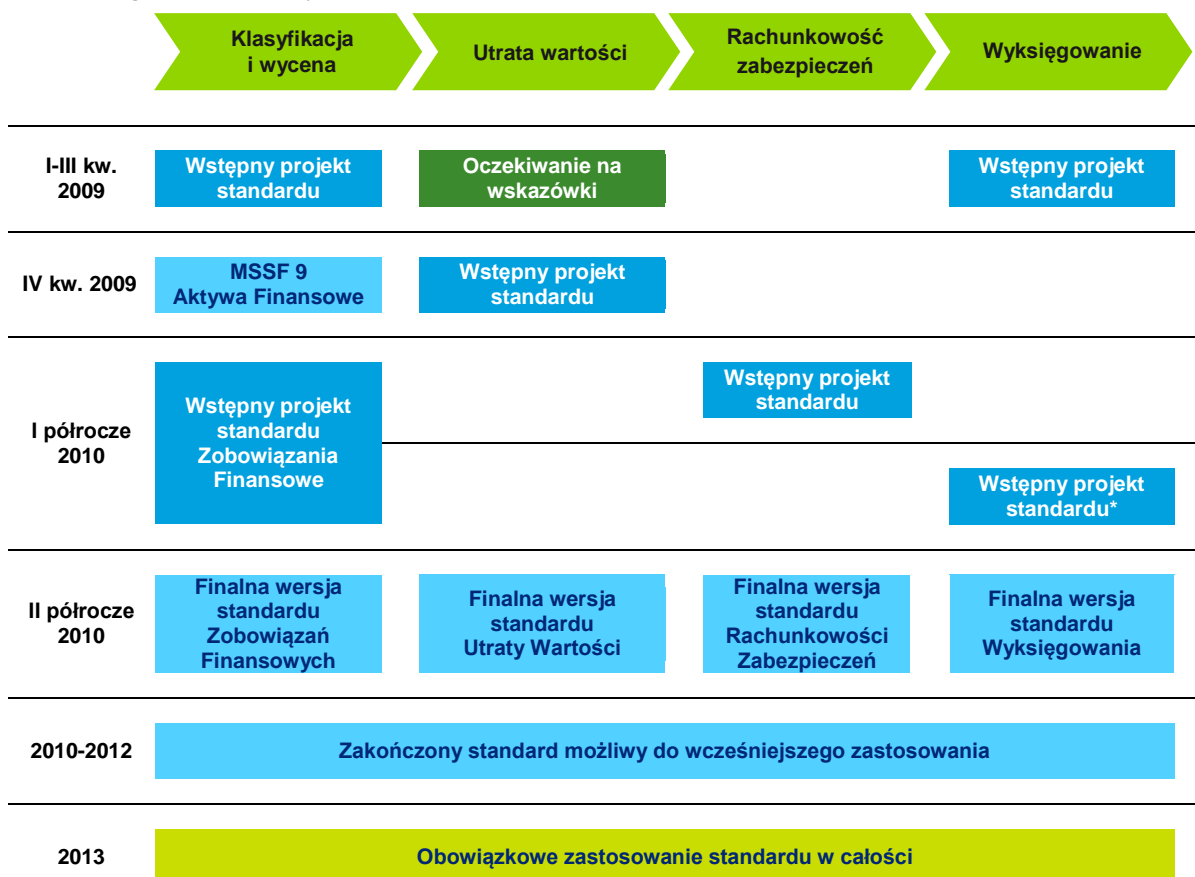
Istnieje możliwość skorzystania z opcji wartości godziwej (jeżeli zostały spełnione określone warunki) jako rozwiązania alternatywnego wobec wyceny po koszcie zamortyzowanym.

Wszystkie instrumenty kapitałowe wchodzące w zakres **MSSF 9** należy wyceniać w wartości godziwej w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, zaś zyski i straty ujmuje się w rachunku zysków i strat. Tylko w przypadku, gdy inwestycje kapitałowe nie są przeznaczone do obrotu, w momencie początkowego ujęcia można zdecydować się na ich wycenę w wartości godziwej przez inne całkowite dochody, przy czym w rachunku zysków i strat ujmuje się wyłącznie dywidendę. Decyzja taka jest nieodwracalna.

Mimo że wymóg wartości godziwej dotyczy wszystkich inwestycji kapitałowych, **MSSF 9** zawiera wytyczne odnoszące się do przypadku, w którym najlepszym szacunkiem wartości godziwej może być koszt oraz w którym koszt nie jest reprezentatywny dla wartości godziwej.

MSSF 9 wymaga wyceny wszystkich instrumentów pochodnych w wartości godziwej. Obejmuje to instrumenty pochodne rozliczane w formie przekazania instrumentów kapitałowych nienotowanych na giełdzie, choć w ograniczonych przypadkach koszt może stanowić odpowiednie przybliżenie wartości godziwej.

Harmonogram prac zastąpienia MSR 39

* Ze względu na znaczące zmiany dokonane w pierwotnym tekście wstępnego projektu standardu, oczekuje się, iż zostanie opublikowany zmieniony wstępny projekt standardu dotyczący usunięcia z bilansu.

Instrumenty dłużne

Instrumenty dłużne wycenia się po koszcie zamortyzowanym lub w **WGPWF**. Klasyfikacja instrumentów jako dostępnych do sprzedaży i utrzymywanych do terminu wymagalności (wraz z dotyczącymi ich kontrowersyjnymi zasadami) istniejąca w ramach **MSR 39** zostaje wyeliminowana z **MSSF 9**. Instrumenty dłużne wycenia się po koszcie zamortyzowanym po łącznym spełnieniu warunków „testu modelu biznesowego” i „testu charakterystyki umownych przepływów pieniężnych”.

Test modelu biznesowego. Celem modelu biznesowego jednostki jest utrzymanie składnika aktywów finansowych celem uzyskania umownych przepływów pieniężnych (zamiast celu sprzedaży instrumentu przed umownym terminem wymagalności w celu realizacji zmian jego wartości godziwej).

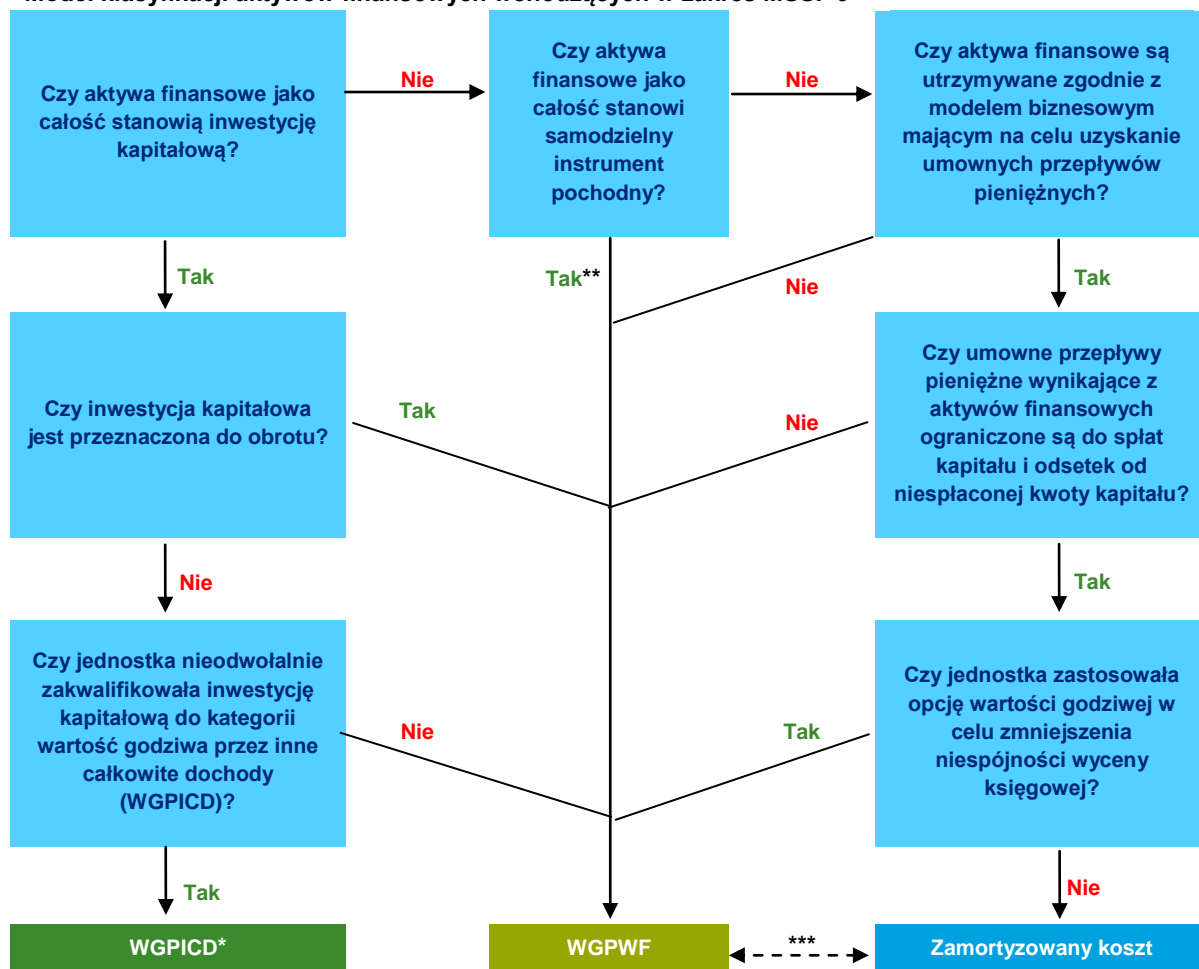
Test charakterystyki umownych przepływów pieniężnych. Warunki umowne danego składnika aktywów finansowych powodują powstanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, na które składają się wyłącznie spłaty rat kapitału i odsetek od niespłaconej kwoty kapitału.

Instrument dłużny spełniający oba powyższe kryteria nadal można sklasyfikować jako **WGPWF** w chwili początkowego ujęcia, jeżeli taka klasyfikacja pozwala wyeliminować bądź znacząco zredukować niespójność księgową, która pojawiłaby się przy wycenie danego instrumentu po koszcie zamortyzowanym (jest to odpowiednik obecnych regulacji **MSR 39** dotyczących opcji wartości godziwej dotyczących niespójności księgowych).

Jeżeli dany instrument dłużny wyceniony po koszcie zamortyzowanym wyksięgowuje się przed terminem wymagalności, zmieniony **MSR 1** „*Prezentacja sprawozdania finansowego*” wymaga oddzielnego ujawnienia wyniku zbycia składnika aktywów w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, zaś poprawka do **MSSF 7** „*Instrumenty finansowe: ujawnianie*” wymaga analizy wyniku finansowego na tej transakcji oraz podania przyczyn sprzedaży.

Jeżeli instrument dłużny nie spełnia kryteriów umożliwiających wycenę po koszcie zamortyzowanym, należy go wyceniać w **WGPWF**.

Model klasyfikacji aktywów finansowych wchodzących w zakres MSSF 9

* Przychody z tytułu dywidend stanowiące zwrot z inwestycji są prezentowane w rachunku zysków i strat.

** Zobowiązania wynikające z rachunkowości zabezpieczeń określone w MSR 39 pozostają w mocy w stosunku do instrumentów pochodnych stanowiących efektywne zabezpieczenie.

*** Reklasyfikacja jest wymagana tylko w przypadkach kiedy jednostka zmienia jej model biznesowy zarządzania jej instrumentami finansowymi.

Test modelu biznesowego

MSSF 9 wprowadza test modelu biznesowego, który wymaga od jednostki oceny, czy dany instrument dłużny utrzymywany jest w celu pozyskiwania umownych przepływów pieniężnych, czy w celu realizacji zmiany jego wartości godziwej wskutek sprzedaży przed osiągnięciem wymagalności. Zasadę tę określa się na poziomie wyższym niż pojedynczy instrument finansowy (np. na poziomie portfela jednostki biznesowej).

Podstawą testu nie są plany kierownictwa odnoszące się do poszczególnych instrumentów finansowych.

Standard uwzględnia możliwość istnienia różnie zarządzanych jednostek biznesowych w ramach jednostki gospodarczej. Jednostka może na przykład prowadzić bankowość detaliczną, której celem jest pozyskiwanie umownych przepływów pieniężnych z aktywów kredytowych oraz bankowość inwestycyjną, której celem jest

realizacja zmian wartości godziwej poprzez sprzedaż aktywów kredytowych przed osiągnięciem wymagalności. W takim przypadku, przy założeniu, że instrumenty finansowe powodują powstanie przepływów pieniężnych stanowiących spłaty rat kapitałowych i odsetek (przedstawione poniżej w charakterystyce przepływów pieniężnych), w bankowości detalicznej mogą kwalifikować się do wyceny po koszcie zamortyzowanym, nawet jeśli możliwość taka nie dotyczy podobnych instrumentów finansowych w bankowości inwestycyjnej. Instrumenty spełniające obecną definicję przeznaczonych do obrotu zawartą w **MSR 39** wycenia się w **WGPWF**, ponieważ ich przeznaczeniem nie jest pozyskiwanie wygenerowanych umownych przepływów pieniężnych.

Choć model biznesowy jednostki może zakładać utrzymywanie aktywów finansowych w celu pozyskiwania umownych przepływów pieniężnych, jednostka nie musi utrzymywać wszystkich tych aktywów do terminu wymagalności. Model biznesowy jednostki może zatem zakładać utrzymywanie aktywów finansowych w celu pozyskiwania umownych przepływów pieniężnych, nawet jeżeli aktywa te zostaną sprzedane. Jednostka może na przykład zdecydować, że utrzymywanie inwestycji w celu pozyskiwania umownych przepływów pieniężnych ma sens, nawet w przypadku gdyby jednostka zdecydowała się sprzedać te inwestycje w celu pokrycia innych nakładów inwestycyjnych. Jeżeli jednak sprzedaż aktywów z portfela ma charakter sporadyczny, jednostka musi rozważyć, czy taka sprzedaż jest zgodna z założeniem pozyskiwania umownych przepływów pieniężnych.

Oryginalna wersja wstępnego projektu standardu uniemożliwiła wycenę po koszcie zamortyzowanym nabytego składnika aktywów uwzględniającego dyskonto odpowiadające poniesionym stratom kredytowym (tzw. distressed debt, czyli zarabianie na obligacjach emitentów, którzy ucierpieli skutek kryzysu), ponieważ nie spełniał warunków modelu biznesowego. Finalna wersja standardu przyjmuje odmienne podejście,

potencjalnie dopuszczając distressed debt do testu modelu biznesowego, jeżeli zakłada on pozyskiwanie z tego rodzaju inwestycji umownych przepływów pieniężnych.

Test charakterystyki umownych przepływów pieniężnych

MSSF 9 zawiera wymóg dotyczący oceny charakterystyki umownych przepływów pieniężnych z danego składnika aktywów finansowych, przejęty z **MSSF dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw** wydanego niedawno przez **RMSR**. Koncepcja ta zakłada, że tylko instrumenty charakteryzujące się umownymi przepływami pieniężnymi generowanymi z kapitału i odsetek od kapitału (dalej określanymi jako „kapitał i odsetki”) kwalifikują się do wyceny po koszcie zamortyzowanym. Standard opisuje odsetki jako wynagrodzenie związane z wartością pieniądza w czasie z tytułu ryzyka kredytowego wynikającego z niespłacenia kapitału w pewnym okresie czasu. Wobec tego inwestycja w obligacje zamienne nie kwalifikuje się do tej kategorii ze względu na opcję zamiany, która nie reprezentuje spłat kapitału i odsetek.

Kryterium to umożliwia wycenę po koszcie zamortyzowanym po całkowitym ustabilizowaniu przepływów pieniężnych z tytułu kredytu (np. w formie oprocentowania stałego lub obligacji zerokuponowej) lub przy zmiennej stopie procentowej (np. kredyt w GBP z oprocentowaniem zależnym od GBP LIBOR), lub też z oprocentowaniem mieszanym (np. obliczanym w oparciu o LIBOR plus stała marża).

Inne przykłady instrumentów spełniających to kryterium przedstawione w Standardzie obejmują:

- instrumenty o zmiennym oprocentowaniu i ustalonym terminie wymagalności umożliwiające dłużnikowi wybór między spłatą trzymiesięcznego indeksu LIBOR co trzy miesiące lub miesięcznego indeksu LIBOR co miesiąc;

- obligacja o określonym terminie wymagalności i zmiennej stopie procentowej z wyznaczonym pułapem oraz
- obligacja o określonym terminie wymagalności, w której spłaty kapitału i odsetek zależą od wskaźnika inflacji waluty, w której ten instrument został wyemitowany.

A oto przykłady instrumentów, które nie spełniają tego kryterium:

- obligacja zamienna na instrumenty kapitałowe emitenta oraz
- kredyt o oprocentowaniu zmiennym odwrotnie proporcjonalnym do indeksu (np. 8% minus LIBOR).

MSSF 9 zawiera wytyczne w zakresie zastosowania oraz dodatkowe przykłady ilustrujące stosowanie tego kryterium.

Pochodne instrumenty wbudowane

MSSF 9 rezygnuje z koncepcji pochodnych instrumentów wbudowanych zawartej w **MSR 39** w przypadku umów hybrydowych, gdzie umowa zasadnicza jest składnikiem aktywów finansowych wchodzącym w zakres **MSSF 9**. Wobec tego instrumenty wbudowane, które zgodnie z **MSR 39** rozlicza się oddzielnie w **WGPWF** ze względu na luźny związek z umową zasadniczą nie będą już rozliczane osobno. Przepływy pieniężne generowane przez dany składnik aktywów finansowych będą oceniane całościowo, a sam składnik aktywów - całościowo wyceniany w **WGPWF**, jeżeli przepływy pieniężne nie stanowią spłat kapitału i odsetek opisanych w Standardzie.

Ponieważ **MSSF 9** dotyczy wyłącznie aktywów finansowych wchodzących w zakres **MSR 39**, wymóg oceny warunków umownych w odniesieniu do instrumentów wbudowanych luźno związanych z umową zasadniczą nadal ma zastosowanie

wobec wszystkich umów hybrydowych, których zobowiązania finansowe i niefinansowe z tytułu umowy zasadniczej nie wchodzą w zakres **MSR 39**.

Kredyty bez prawa regresu

W przypadku instrumentów dłużnych bez prawa regresu, tj. ograniczających prawa wierzyciela do określonych składników aktywów dłużnika konieczna jest analiza, czy dany kredyt odpowiada wyłącznie umownym przepływom pieniężnym złożonym ze spłat kapitału i odsetek. Standard wymaga od jednostki dokonania klasyfikacji na podstawie przeglądu aktywów zasadniczych lub przepływów pieniężnych. Jeżeli warunki kredytu powodują powstanie innych przepływów pieniężnych lub ograniczają je w sposób nieodpowiadający spłacie kapitału i odsetek, nie można go wyceniać po koszcie zamortyzowanym.

Na przykład deweloper nieruchomości inwestycyjnych może wyemitować obligacje o stałym oprocentowaniu, której warunki stanowią, że spłaty kapitału i oprocentowania spłaca się wyłącznie z wpływów ze sprzedaży nieruchomości, bez prawa regresu wobec emitenta. Taka obligacja nie spełnia warunków „testu charakterystyki umownych przepływów pieniężnych”, gdyż zasadniczy składnik aktywów, z którym jest umownie powiązana, nie posiada cech przepływów pieniężnych z tytułu kapitału i odsetek.

Instrumenty powiązane umownie

Jeżeli emitent spłaca zobowiązania z wpływów generowanych przez dany składnik aktywów traktując je jako priorytetowe względem innych instrumentów z powiązaniem umownym, Standard przewiduje określone warunki, które muszą spełnić przepływy pieniężne z takich instrumentów, by mogły być uznane za spłaty kapitału i odsetek. Przykładem mogą być obligacje transzowe wyemitowane przez spółkę celową powołaną w celu zabezpieczenia zobowiązań

dłużnych, w której spłata transz podlega priorytetyzacji, wskutek czego każda transza ma pierwszeństwo wobec innych lub jest im podporządkowana.

Transzę uznaje się za element obejmujący spłaty kapitału i odsetek (a zatem kwalifikujący się potencjalnie do wyceny po koszcie zamortyzowanym), jeżeli spełnia wszystkie niżej wymienione kryteria:

- Po pierwsze, musi posiadać wyłącznie cechy przepływów pieniężnych ograniczonych do spłat kapitału i odsetek od niespłaconej kwoty kapitału (co oznacza, że oprocentowanie nie może być zależne np. od indeksu surowców).
- Po drugie, zasadnicza pula instrumentów utrzymywanych przez emitenta transzy musi obejmować jeden lub kilka składników aktywów finansowych, których umowne przepływy pieniężne ograniczają się do spłat kapitału i odsetek. Zasadnicza pula instrumentów może obejmować również inne instrumenty, np. pochodne, ale mogą one jedynie redukować zmienność przepływów pieniężnych puli utrzymywanych instrumentów, których umowne przepływy pieniężne ograniczają się do spłat kapitału i odsetek lub też dopasowywać stały lub zmienny charakter oprocentowania, ryzyko walutowe lub różnice czasowe przepływów pieniężnych transz do przepływów pieniężnych zasadniczej puli instrumentów finansowych. By warunek ten został spełniony w przypadku zastosowania instrumentów pochodnych do redukcji zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez instrumenty w puli, połączone przepływy pieniężne muszą generować spłaty kapitału i odsetek.
- Po trzecie, ekspozycja na ryzyko kredytowe w zasadniczej puli instrumentów finansowych objętych transzą jest równa lub niższa od ekspozycji na ryzyko kredytowe w zasadniczej puli instrumentów finansowych.

W celu dokonania takiej oceny jednostka musi zidentyfikować pulę instrumentów tworzących przepływy pieniężne.

W przypadkach, gdy pula zasadniczych instrumentów może ulec zmianie, ocena musi objąć wszystkie potencjalnie dopuszczalne instrumenty. Jeżeli na przykład pula instrumentów w chwili początkowego ujęcia transzy nie obejmuje wystawionych kredytowych instrumentów pochodnych, ale w przyszłości mogą one wejść do puli, transza nie kwalifikuje się do wyceny po koszcie zamortyzowanym.

Kiedy ocena zasadniczej puli instrumentów jest niewykonalna, uznaje się, że transza nie przeszła pomyślnie testu i należy ją wycenić w **WGPWF**.

Reklasyfikacja

W przypadku instrumentów dłużnych niesklasyfikowanych w kategorii **WGPWF**, jeżeli model biznesowy przyjęty przez jednostkę dla aktywów finansowych ulega zmianie, tak że poprzedni przestaje mieć zastosowanie, konieczna jest reklasyfikacja z **WGPWF** do kosztu zamortyzowanego lub odwrotnie. Reklasyfikacja z kategorii kosztu zamortyzowanego do wartości godziwej może być na przykład konieczna, jeżeli firma świadcząca usługi finansowe decyduje się na rezygnację z działalności w zakresie hipotek detalicznych i nie przyjmuje nowych zleceń, prowadząc aktywne działania mające na celu sprzedaż portfela kredytów hipotecznych.

W przypadku konieczności dokonania reklasyfikacji, stosuje się ją od pierwszego dnia pierwszego okresu sprawozdawczego po zmianie modelu biznesowego. Standard zakłada, że taka reklasyfikacja będzie zjawiskiem sporadycznym.

Opcja wartości godziwej

Jednostka może podjąć nieodwracalną decyzję dotyczącą początkowego ujęcia składnika aktywów finansowych w **WGPWF**, jeżeli taka decyzja eliminuje lub znacząco zmniejsza

niespójności księgowo, które wystąpiłyby, gdyby dany składnik aktywów był wyceniany po koszcie zamortyzowanym.

Jednostka może na przykład utrzymywać należności kredytowe o stałym oprocentowaniu, które ekonomicznie zabezpiecza za pomocą swapu stóp procentowych na odpowiednio dopasowanych warunkach, zamieniającego oprocentowanie stałe na zmienne. Przy założeniu, że warunki wyceny po koszcie zamortyzowanym zostały spełnione, wycena aktywów kredytowych po koszcie zamortyzowanym spowodowałaby powstanie niespójności księgowej gdyby swap stóp procentowych byłby wyceniany w **WGPWF**. W takim przypadku należności kredytowe mogłyby kwalifikować się do **WGPWF** w ramach opcji wartości godziwej w celu zmniejszenia niespójności księgowej wynikającej z wyceny kredytu po koszcie zamortyzowanym.

Inwestycje kapitałowe

MSSF 9 wymaga wyceny wszystkich inwestycji kapitałowych w wartości godziwej. Wyjątek dopuszczany przez **MSR 39**, który wymaga, by inwestycje w akcje nienotowane na giełdzie wyceniać po koszcie z uwzględnieniem utraty wartości w przypadku, gdy wycena w wartości godziwej nie jest wystarczająco wiarygodna, został wyeliminowany z nowego Standardu.

MSSF 9 podaje jednak, kiedy koszt może okazać się najlepszym szacunkiem wartości godziwej nienotowanego instrumentu kapitałowego, który trudno wycenić ze względu na utrudniony dostęp lub brak dostępu do aktualnych danych. Podaje również przykłady sytuacji, w których koszt nie jest reprezentatywny dla wartości godziwej, np. w przypadku znaczących zmian w wynikach spółki, której akcji dotyczy wycena, w odniesieniu do budżetów, planów czy etapów.

Zyski i straty z inwestycji w akcje ujmuje się w rachunku wyników (tj. wycenia w **WGPWF**), chyba że jednostka podejmie nieodwracalną decyzję o ich początkowym ujęciu w innych całkowitych dochodach (tj. sklasyfikuje je jako

WGPICD). Klasyfikacja taka jest niedopuszczalna w odniesieniu do inwestycji w akcje przeznaczone do obrotu.

Jeżeli inwestycja w akcje została sklasyfikowana jako **WGPICD**, wszystkie zyski i straty (prócz dochodów z dywidendy) ujmuje się w innych całkowitych dochodach bez późniejszej reklasyfikacji w rachunek zysków i strat (choć dopuszcza się przekwalifikowanie skumulowanego zysku w ramach kapitału własnego). Dochód z dywidendy ujmuje się w rachunku zysków i strat zgodnie z **MSR 18** „Przychody”.

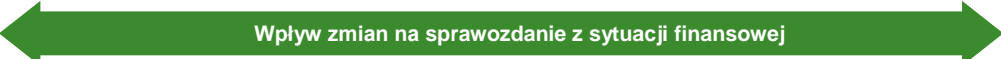
Klasyfikacja jako **WGPICD** oznacza, że nie mają już zastosowania aktualne wymagania **MSR 39** dotyczące testu na utratę wartości i reklasyfikacji skumulowanych dodatnich i ujemnych różnic wartości godziwej w chwili zbycia, ponieważ – z wyjątkiem dochodów z dywidendy – zmiany wartości godziwej pozostają w kapitale własnym.

W związku z tym dokonano również modyfikacji **MSSF 7**, który wymaga ujawnienia dodatkowych informacji w odniesieniu do inwestycji w instrumenty kapitałowe sklasyfikowane jak **WGPICD**, w tym również przyczynę podjęcia decyzji o takiej klasyfikacji.

Instrumenty pochodne

MSSF 9 wymaga, by wszystkie instrumenty pochodne, których dotyczy, były wyceniane w wartości godziwej. Wobec tego, podobnie jak w przypadku wyżej omówionych inwestycji kapitałowych, nowy Standard eliminuje wymóg wyceny po koszcie instrumentów pochodnych powiązanych z i skutkujących powstaniem inwestycji w nienotowane akcje, których wartości godziwej nie da się wiarygodnie określić. **MSSF 9** opisuje jednak szczególne przypadki, w których koszt może zostać uznany za najlepszy szacunek wartości godziwej.

Skutki wprowadzenia MSSF 9

	Duży	• Kapitał notowany (WGPWF). • Obligacje rządowe i korporacyjne utrzymywane do sprzedaży przed terminem wymagalności (w celu zrealizowania zmian wartości godziwej)	• Nienotowane kapitały wyceniane wcześniej wg kosztu (WGPWF). • Określone obligacje transzowe.
		• Należności handlowe. • Instrumenty pochodne. • Instrumenty przeznaczone do obrotu.	
	Mały	• Obligacje rządowe i korporacyjne utrzymywane w celu otrzymywania umownych przepływów pieniężnych.	• Notowane kapitały (wyceniane wg WGPICD). • Nienotowane kapitały wyceniane wcześniej wg kosztu (wyceniane wg WGPICD).

Skutki wprowadzenia MSSF 9

W niektórych przypadkach wprowadzenie **MSSF 9** spowoduje zwiększenie, w innych zaś zmniejszenie liczby aktywów wycenianych w wartości godziwej. Oddziaływanie to będzie zależać od rodzaju posiadanych przez jednostkę aktywów finansowych, ich poprzedniej klasyfikacji oraz decyzji podjętych w związku z wprowadzeniem nowego modelu klasyfikacji.

Jedną z najistotniejszych zmian dotyczy możliwości wyceny niektórych instrumentów dłużnych (np. inwestycji w obligacje rządowe i korporacyjne) po koszcie zamortyzowanym. Zgodnie z **MSR 39** w wielu przypadkach instrumenty te wyceniano by w wartości godziwej pod warunkiem, że byłyby notowane na aktywnym rynku. Inne instrumenty, takie jak papiery wartościowe oparte na długu (np. obligacje dłużne

z zabezpieczeniem w formie środków pieniężnych) oraz należności z tytułu koncesji na świadczenie usług, które zgodnie z **MSR 39** byłyby wyceniane całościowo po koszcie zamortyzowanym lub w kategorii dostępnych do sprzedaży, będą raczej wyceniane w **WGPWF**.

Hybrydowe aktywa finansowe z oddzielnymi instrumentami wbudowanymi wycenianymi w **WGPWF** (np. syntetyczne zabezpieczone zobowiązania dłużne) będą teraz wyceniane w całości w **WGPWF**.

Aktywa klasyfikowane obecnie jako utrzymywane do terminu wymagalności będą zapewne nadal wyceniane po koszcie zamortyzowanym, ponieważ ich przeznaczeniem jest pozyskiwanie umownych przepływów pieniężnych i często są ograniczone do spłaty kapitału i odsetek. Jednak obecnie stosowane reguły i ograniczenia

dotyczące zastosowania rachunkowości zabezpieczeń do ryzyka stopy procentowej lub przedpłat do terminu wymagalności zostaną wyeliminowane.

Eliminacja kategorii dostępnych do sprzedaży oraz wymogu wyceny wszystkich inwestycji w akcje w wartości godziwej eliminuje również różnorodność stosowanych metod obliczania utraty wartości funkcjonujących w ramach **MSR 39** (ilustruje to tabela na następnej stronie). **MSSF 9** wymaga oceny utraty wartości wyłącznie

w odniesieniu do aktywów finansowych wycenianych po koszcie zamortyzowanym. Zasady obliczania utraty wartości aktywów wycenianych po koszcie zamortyzowanym na tym etapie nie ulegają zmianie, ale możliwość taka wynika z propozycji zawartych we wstępnym projekcie standardu „Instrumenty finansowe: koszt zamortyzowany i utrata wartości” wydanym przez **RMSR** w listopadzie 2009 roku, który proponuje podejście „straty oczekiwanej” przy ocenie utraty wartości.

Aktywa finansowe	Klasyfikacja zgodnie z MSR 39	Wymagany test na utratę wartości?	Klasyfikacja zgodnie z MSSF 9	Wymagany test na utratę wartości?
Instrumenty dłużne	Dostępne do sprzedaży	Tak	Zamortyzowany koszt	Tak
	Pożyczki i należności	Tak	WGPWF	Nie
	Utrzymywane do terminu wymagalności	Tak		
	WGPWF	Nie		
Inwestycje kapitałowe	Dostępne do sprzedaży	Tak	WGPICD	Nie
	Koszt minus odpis z tytułu utraty wartości	Tak	WGPWF	Nie
	WGPWF	Nie		

Data wejścia w życie, dane porównawcze i okres przejściowy

MSSF 9 obowiązuje w stosunku do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2013 roku lub po tej dacie z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Standard należy stosować retrospektywnie. Oceny modelu biznesowego należy jednak dokonać na pierwszy dzień zastosowania (czyli dzień przejścia jednostki na **MSSF 9**). Klasyfikacja do kategorii **WGPWF** lub **WGPICD** lub też reklasyfikacja instrumentów finansowych uprzednio sklasyfikowanych jako **WGPWF** również powinna być przeprowadzona stosownie do faktów i okoliczności występujących na pierwszy dzień zastosowania nowego Standardu.

Składnik aktywów lub zobowiązań finansowych sklasyfikowany jako **WGPWF** zgodnie z **MSR 39** z uwzględnieniem niespójności księgowej może zachować dotychczasową klasyfikację tylko wówczas, gdy niespójność występuje również na pierwszy dzień zastosowania Standardu. Jeżeli niespójność księgowa nie występuje na pierwszy dzień zastosowania Standardu, należy unieważnić poprzednią klasyfikację. Jednostka może też unieważnić poprzednią klasyfikację aktywów lub zobowiązań finansowych w kategorii **WGPWF**, jeżeli była ona spowodowana występowaniem niespójności księgowej.

W przypadkach, gdy zastosowanie retrospektywne jest niewykonalne w praktyce lub wymaga odpowiedniej niedostępnej na chwilę obecną wiedzy z przeszłości, wymagane jest

zastosowanie podobnego, wykonalnego w praktyce, rozwiązania.

Jednostki stosujące nowy Standard przed 1 stycznia 2012 roku będą zwolnione z wymogu przekształcenia okresów poprzednich. Podobne zwolnienie dotyczy również zastosowania zmian w **MSSF 1** „Zastosowanie Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej po raz pierwszy” wobec jednostek po raz pierwszy stosujących MSSF.

W październiku 2009 roku **RMSR** wydała wstępną zgodę, by jednostki stosujące wcześniej nowe wersje standardów w ramach projektu zastąpienia **MSR 39** przed datą ich oficjalnego wejścia w życie miały również obowiązek dostosowania się do wcześniejszych faz projektu, ale nie musiały stosować jego późniejszych faz przed ich wejściem w życie. W oparciu o decyzje wstępne jednostka, która zastosuje zmodyfikowaną klasyfikację i wycenę aktywów finansowych nie będzie musiała stosować innych dodatków do **MSSF 9** dotyczących klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych, wyksięgowywania instrumentów finansowych, utraty wartości czy księgowości zabezpieczeń przed datą ich wejścia w życie.

Zobowiązania finansowe

Wstępny projekt tego standardu obejmował zarówno aktywa, jak i zobowiązania finansowe. Uwagi nadesłane przez respondentów dotyczyły obaw związanych z obowiązkiem wyceny zobowiązań finansowych, których charakterystyka przepływów pieniężnych nie odpowiada wyłącznie spłacie kapitału i odsetek w całości w **WGPWF**, co spowodowałoby zmianę wartości w wyniku ujęcia w rachunku zysków i strat własnego ryzyka kredytowego. Jest to sytuacja porównywalna do **MSR 39**, gdzie w wielu przypadkach instrumenty takie podlegałyby tylko częściowej wycenie w **WGPWF** jako instrumenty wbudowane, podczas gdy umowę zasadniczą wyceniano by po koszcie zamortyzowanym. Zobowiązania finansowe zostały zatem wyłączone z zakresu **MSSF 9** na obecnym etapie prac dla umożliwienia

dalszej analizy sposobów rozliczania tego typu instrumentów. Jednostka stosująca **MSSF 9** przed datą jego wejścia w życie nadal zatem stosuje bieżące wymogi **MSR 39** do klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych. Nowe wymogi dotyczące rozliczania zobowiązań finansowych mają się ukazać w 2010 roku.

II. Zmiany do MSR 32: Klasyfikacja praw poboru

Wprowadzenie

Dnia 8 października 2009 roku Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) opublikowała zmiany do **MSR 32** „Instrumenty Finansowe: ujawnienia” pt. „**Klasyfikacja praw poboru**”. Projekt ten przekazano zainteresowanym w sierpniu 2009 roku ze skróconym, trzydziestodniowym terminem zgłaszania uwag.

Zmiany przewidują, że prawa, opcje i warraty spełniające kryteria klasyfikacji jako instrumenty kapitałowe zawarte w **MSR 32.11**, wyemitowane w celu nabycia określonej liczby własnych nie pochodnych instrumentów kapitałowych jednostki za określoną kwotę denominowaną w dowolnej walucie („ustalona liczba za ustaloną cenę”), klasyfikuje się jako instrumenty kapitałowe pod warunkiem, że ofertę złożono wszystkim właścicielom tej samej kategorii nie pochodnych instrumentów kapitałowych jednostki proporcjonalnie do liczby posiadanych przez nich instrumentów.

Zmiana ta obowiązuje w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2010 roku lub po tej dacie z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Uwarunkowania towarzyszące wprowadzeniu zmian

Zgodnie z wymogami **MSR 32.11** instrument pochodny związany z zakupem lub emisją własnych instrumentów kapitałowych jednostki klasyfikuje się jako kapitał własny tylko wtedy, gdy powoduje on wymianę określonej liczby instrumentów kapitałowych na określoną kwotę pieniężną lub na określoną liczbę innych aktywów finansowych.

W roku 2005 Komitet Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) stwierdził, że w przypadku opcji zamiany na udziały wbudowanej w obligację zamienną denominowaną w walucie obcej, kwota pieniężna należna w walucie funkcjonalnej emitenta jest

zmienna, a zatem instrument taki należy klasyfikować jako zobowiązanie, nie jako kapitał własny.

Wobec tego Komitet zaproponował wprowadzenie szerzej zakrojonych zmian do **MSR 32**, które umożliwiłyby rozciągnięcie założenia dotyczącego ustalonej liczby za ustaloną cenę na wszystkie instrumenty denominowane w walucie innej niż waluta funkcjonalna jednostki. Rada jednak nie podjęła tematu poruszonego wówczas przez Komitet.

Globalny kryzys finansowy częściowo przyczynił się do upowszechnienia zastosowania mechanizmu praw poboru do pozyskiwania dodatkowego kapitału. Wiele praw poboru denominowanych jest w walutach innych niż funkcjonalne waluty jednostek, ponieważ ich akcje znajdują się w obrocie jednocześnie na kilku giełdach krajowych o różnych walutach lokalnych.

Ponieważ prawa, warraty i opcje emituje się tylko na rzecz udziałowców stosownie do liczby posiadanych przez nich akcji, zdaniem Rady przypominają one wypłatę dywidendy w formie akcji, a zatem stanowią przykład transakcji z właścicielami wykonującymi funkcje właścicielskie. Wobec tego - zdaniem Rady – prawa, opcje i warraty wyemitowane w celu nabycia określonej liczby własnych nie pochodnych instrumentów kapitałowych jednostki za określoną kwotę denominowaną w dowolnej walucie to instrumenty kapitałowe pod warunkiem, że ofertę złożono proporcjonalnie do liczby posiadanych papierów wartościowych wszystkim właścicielom tej samej kategorii nie pochodnych instrumentów kapitałowych jednostki.

Zakres zmian

W toku ponownej debaty nad otrzymanymi uwagami Rada zdecydowała się rozszerzyć zakres zmian na warraty i opcje odpowiadające tym samym uwarunkowaniom, co prawa poboru. Nie zdecydowała jednak się na rozszerzenie tej interpretacji na inne instrumenty dające

posiadaczom prawa zakupu własnych instrumentów kapitałowych jednostki. Fakt proporcjonalnej dystrybucji praw poboru, warrantów i opcji między udziałowców miał podstawowe znaczenie dla stwierdzenia, że stanowią one przykład transakcji z właścicielami pełniącymi funkcje właścicielskie.

Data wejścia w życie i postanowienia przejściowe

Zmiana ta obowiązuje w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 lutego 2010 roku lub po tej dacie z możliwością wcześniejszego zastosowania.

Należy ją stosować retrospektywnie.

W uzasadnieniu wniosków Rada stwierdziła, że retrospektywne zastosowanie tej zmiany jest właściwe, ponieważ jej zdaniem nie wiąże się ze znaczącymi kosztami, obciążeniem dodatkową pracą ani koniecznością zastosowania podejścia perspektywicznego.

Przydatne linki

MSSF

www.deloitte.com/pl/MSSF

Publikacje i aktualne informacje dotyczące MSSF.

www.iasplus.com

Na tej stronie można znaleźć aktualne informacje dotyczące zmian w MSSF i interpretacjach oraz praktyczne materiały źródłowe.

www.iasb.org

Rada ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (**RMSR**)

www.ifac.org

Międzynarodowa Federacja Księgowych (**IFAC**)

Unia Europejska

www.europa.eu.int

Unia Europejska (strona główna)

www.efrag.org

Europejska Grupa Doradcza ds. Sprawozdawczości Finansowej

www.fee.be

Europejska Federacja Księgowych

www.cesr-eu.org

Komitet Europejskich Regulatorów Rynku Papierów Wartościowych

US GAAP

www.fasb.org

Amerykańska Rada ds. Standardów Rachunkowości

www.sec.gov

Komisja ds. Papierów Wartościowych i Giełd USA

Deloitte

www.deloitte.com/pl/audyt

Dodatkowe informacje dotyczące usług, programów, szkoleń i publikacji

www.deloitte.com/pl

Deloitte Polska

www.deloitte.com

Deloitte Global

Polskie Standardy Rachunkowości

www.mf.gov.pl

Ministerstwo Finansów

www.kpwig.gov.pl

Komisja ds. Papierów Wartościowych i Giełd

www.kibr.org.pl

Krajowa Izba Biegłych Rewidentów

www.skwp.org.pl

Stowarzyszenie Księgowych w Polsce

Kontakt

Więcej informacji można uzyskać od członków
Zespołu Technicznego Deloitte Audyt.

Członkowie Zespołu Technicznego Deloitte Audyt:

Zbigniew Adamkiewicz
Partner
E-mail:
zadamkiewicz@deloitteCE.com

Jarosław Suder
Starszy Menedżer
E-mail:
jsuder@deloitteCE.com

Paweł Tendera
Specjalista
E-mail:
ptendera@deloitteCE.com

Deloitte świadczy usługi audytorskie, konsultingowe, doradztwa podatkowego i finansowego klientom z sektora publicznego oraz prywatnego, działającym w różnych branżach. Dzięki globalnej sieci firm członkowskich obejmującej 140 krajów oferujemy najwyższej klasy umiejętności, doświadczenie i wiedzę w połączeniu ze znajomością lokalnego rynku. Pomagamy klientom odnieść sukces niezależnie od miejsca i branży, w jakiej działają. 168 000 pracowników Deloitte na świecie realizuje misję firmy: stanowić standard najwyższej jakości.

Specjalistów Deloitte łączy kultura współpracy oparta na zawodowej rzetelności i uczciwości, maksymalnej wartości dla klientów, lojalnym współdziałaniu i sile, którą czerpią z różnorodności. Deloitte to środowisko sprzyjające ciągłemu pogłębianiu wiedzy, zdobywaniu nowych doświadczeń oraz rozwojowi zawodowemu. Eksperti Deloitte z zaangażowaniem współtworzą społeczną odpowiedzialność biznesu, podejmując inicjatywy na rzecz budowania zaufania publicznego i wspierania lokalnych społeczności.

Nazwa Deloitte odnosi się do Deloitte Touche Tohmatsu, podmiotu prawa szwajcarskiego i jego firm członkowskich, które stanowią oddzielne i niezależne podmioty prawne. Dokładny opis struktury prawnej Deloitte Touche Tohmatsu oraz jego firm członkowskich można znaleźć na stronie www.deloitte.com/pl/onas.

Powyższa publikacja zawiera jedynie informacje natury ogólnej. Deloitte Touche Tohmatsu, firmy członkowskie oraz podmioty stowarzyszone nie świadczą tym samym, ani nie przedstawiają w tej publikacji porad księgowych, podatkowych, inwestycyjnych, finansowych, konsultingowych, prawnych czy innych. Nie należy także wyłącznie na podstawie zawartych tu informacji podejmować jakichkolwiek decyzji dotyczących Państwa działalności. Przed podjęciem jakichkolwiek decyzji lub działań dotyczących kwestii finansowych czy biznesowych powinni Państwo skorzystać z porady profesjonalnego doradcy.

Deloitte Touche Tohmatsu, firmy członkowskie oraz podmioty stowarzyszone nie ponoszą odpowiedzialności za jakiegokolwiek szkody wynikające z wykorzystania informacji zawartych w publikacji ani za Państwa decyzje podjęte w związku z tymi informacjami. Osoby korzystające z powyższej publikacji robią to na własne ryzyko i ponoszą pełną związaną z tym odpowiedzialność.

© 2009 Deloitte Polska. Member of Deloitte Touche Tohmatsu